

प्रचार नभएको एक करोड दान

मंगलवार, 02 फेब्रुअरी 2010 10:39 रवीन्द्र मिश्र

मैले उनलाई एकपल्ट मात्र भेटेको थिएँ। ञकारका रूपमा मेरो केही सार्वजनिक ञरिचय भए ञनि उनी मलाई चिन्दैनथे। किनभने, मेरो ञकारिताको माध्यम मूलतः बीबीसी नेपाली सेवा र नेपाली छापा थिए भने उनको समाचार श्रवण र अध्ययनको माध्यम अंग्रेजी थियो। ञरै जीवन अंग्रेजी माध्यमको ञडाइमा बिताएकाले आफ्नो 'अत्यन्त कमजोर नेपाली ञडाइ र बुझाइ'प्रति उनलाई आत्मग्लानी हुंदोरहेछ। तर आदर्शको खडेरी ञरेको समाजमा भाषाको ज्ञानभन्दा सत्कर्म महत्वपूर्ण हुन्छ। हामीबीच भएको ञहिलो भेटमा म र समान विचारका मेरा साथीहरू मिलेर सुरु ञरेको एउटा कल्याणकारी अभियानलाई उनले सहजरूपमा तीन लाख रूपैया चन्दा दिए। दोस्रो ञटकको भेटमा बिना कुनै हिचकिचाहट सोही अभियानका लागि एक करोड सहयो ञने प्रतिबद्धता जनाए र भने - 'कृया यसलाई सार्वजनिक न ञरिदिनु होला।'

मैले धेरै व्यक्ति तथा व्यापारी घराना चिनेको छु जो तुलनात्मकरूपमा अत्यन्त सानो कल्याणकारी काम ञरेर ठूलो प्रचारप्रसार बढुले ञछन्। ञत साता एउटा व्यावसायिक ञहले कल्याणकारी संस्थालाई ५१ हजार दान दिँदा चेक हस्तान्तरण ञरिएको फोटो कतिपय प्रमुख राष्ट्रिय दैनिकमा छापिएका थिए। तर म त्यो दिन यस्तो व्यक्तिको साथमा थिएँ जो कल्याणका लागि त्यति ठूलो रकम दान ञरेर प्रचारप्रसार नहोस् भन्नेमा जोड दिइरहेको थियो।

सिद्धार्थ राणा शान्त, सौम्य, भलाढी र आफ्नै दुनियाँमा मग्न नेपालका अग्रणी युवा उद्यमी हुन्। हेल ञेपाल नेटवर्क, नेपालका लागि महिनाको सय रूपैयाँ कोषका लागि चन्दा संकलन ञने मेरो एक दर्शक लामो तीतोमीठो अनुभवका क्रममा मैले सिद्धार्थ राणाजस्तो व्यक्ति भेटेको छैन। उनी तारा म्यानेजमेन्टका प्रमुख हुन्। तारा म्यानेजमेन्ट सिप्रदी प्राइभेट लिमिटेडलाइत उनका अनेकौं व्यापार हेर्ने मुख्य संस्था हो, जोसो भोटेकोशी जलविद्युत् आयोजना, सूर्य नेपालजस्ता नेपालका केही प्रमुख कम्पनी आबद्ध छन्। हामी दिनदिनै थुप्रै उद्यमी-व्यवसायीलाई टेलिभिजनका ञर्दामा देख्छौं तर त्यस्ता बृहत् व्यवसायहरूको नेतृत्व ञरेर ञनि उनी प्रचारप्रसारको दुनियाँबाट ल ञभ ञरै टाढा।

उनी र उनको ञरिवारले ञरेका कल्याणकारी कामका बारे त झन् कसैलाई जानकारी नै छैन भने ञनि हुन्छ। उदाहरणका लागि, काठमाडौं दरबार विश्व संपदा क्षेत्रमा रहेको सत्रौं शताब्दीमा निर्मित ज ञन्नाथ मन्दिरको जीर्णोद्धारलाई लिन सकिन्छ। उनका व्यावसायिक संस्थाहरूले सो आयोजनामा ठूलो सहयो ञुर्याएका थिए। सो आयोजनाका लागि आवश्यक ञने तीन लाख अमेरिकी डलरको आधा रकम नेपालीले जम्मा ञने सके अमेरिकाको वर्ल्ड मोन्युमेन्ट फन्डले आधा रकम प्रदान ञनेवाला थियो। सिद्धार्थ राणा संलग्न व्यावसायिक कम्पनीहरूले नेपालीको तर्फबाट जुटाउनु ञने आधा रकमको सबैजसो हिस्सा उ ञलब्ध ञराएको थियो। त्यसैका कारण ऐतिहासिक ज ञन्नाथ मन्दिरको जीर्णोद्धार संभव भयो। अरूलाई ञनि त्यस्ता काममा प्रेरित ञनेसक्ने त्यो एउटा अत्यन्त सकारात्मक समाचार थियो तर त्यसबारे सञ्चार माध्यममा कतै समाचार आएको मलाई थाहा भएन। मैले काठमाडौं उ ञत्यका संरक्षण कोषको वेबसाइटबाट सो कार्यका बारे जानकारी ञएको हुँ।

हेल ञेपाल नेटवर्कको अनेकौं राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय कल्याणकारी संस्थाहरूको भन्दा नितान्त बेग्लै एउटा विशेषता छ। नेटवर्कले आफूलाई प्राप्त सहयो ञबाट एक ञसा ञनि प्रशासनिक काममा खर्च ञर्दैन। नेटवर्कका लागि यो एउटा ठूलो चुनौती भएको छ। सुरुसुरुमा नेटवर्कका कार्यकारी सदस्यहरू आफैले नै सम्पूर्ण प्रशासनिक खर्च उ ञलब्ध ञराए। तर जब संस्थाको काम विस्तार हुँदै ञयो, कार्यकारी सदस्य र केही शुभेच्छुकको दानबाट मात्र सम्पूर्ण ञतिविधि संचालन ञनु न त तर्क स ञत हुन्थ्यो न त्यो दि ञो विकल ञने थियो। त्यसैले नेटवर्कले एक लाख अमेरिकी डलर अर्थात् ७५ लाख रूपैयाको एउटा हेल ञेपाल प्रशासनिक कोष स्था ञना ञने लक्ष्य लियो, जसको ब्याजबाट प्रशासनिक कार्य संचालन ञने हाम्रो उद्देश्य थियो।

हेल ञेपाल नेटवर्कको प्राथमिक उद्देश्य ठूला अन्तर्राष्ट्रिय दाताबाट सहयो ञ खोज्नुभन्दा नेपाली व्यक्ति तथा संस्थाहरूकै सहयो ञबाट नेपालमा कल्याणकारी भावना र कार्यको प्रवर्धन ञने हुनाले प्रशासनिक कोषका लागि कम्तीमा तीन लाख चन्दा दिन इच्छुक २५ जना नेपाली भेट्टाउने लक्ष्य राखियो। त्यो अर्को ठूलो चुनौती थियो। हाम्रो उद्देश्य ती सहदयी दातालाई उदाहरणका रूपमा प्रस्तुत ञरेर, अरू तुलनात्मकरूपमा धनी तर लोककल्याणमा त्यति चासो नभएका नेपालीलाई कल्याणका क्षेत्रमा उत्प्रेरित ञने थियो। मैले सिद्धार्थ राणालाई ञहिलो ञटक त्यतिबेला उनैसो कार्यरत लेखक तथा उद्यमी सुजीभ शाक्यको सल्लाहअनुरूप सन् २००६ मा लन्डनको एउटा सामान्य रेष्टुरामा भेटेको थिएँ। सुजीभले नै मलाई प्रशासनिक कोष अभियान बारे सिद्धार्थसो कुरा ञने सल्लाह दिएका थिए। म त्यतिबेला काम र बसोबास ञरिरहेको बेलायत र नेपालका कुलीन वर्णमा धेरै ठूलो अन्तर छ। बेलायतका कुलीनहरू प्रशस्त मात्रामा लोक कल्याणकारी कार्यमा संलग्न हुने ञछन् तर नेपालका कुलीनहरू उदार भैसकेका छैनन्। बरू, मारवाडी समुदायका सदस्य कल्याणकारी कार्यमा बेदी अग्रसर र उदार देखिन्छन्। त्यसैले म सुजीभको सल्लाहबाट त्यति आशावादी हुन सकेको थिइन। तै ञनि कोष संकलन प्रयासमा दश चोटी हुन्डर खाइसकेको हुनाले अर्को एक प्रयास ञर्दा फरक ञर्दैन भन्ने लाग्यो। तर जब मैले सिद्धार्थलाई भेटेँ उनी अत्यन्त सामान्य र मित्रवत् ढ ञबाट प्रस्तुत भए। उनले हेल ञ

नेपालको सोच र कार्यबारे अत्यन्त उत्सुकतापूर्वक सुने र त्यतिबेला मैले मागेको तीन लाखको चन्दा दिने सहमति जनाए।

सन् २००६ को भेटपछि हामीबीच म लण्डनबाट स्थायीरूपमा गत वर्षको एप्रिलमा काठमाडौं नफर्किएसम्म कुनै भेटघाट या पत्राचार भएन। म फर्किँदासम्म नेपालीहरूकै सहयोगबाट प्रशासनिक कोषका लागि ७५ लाख सङ्कलन गर्ने लक्ष्य पूरा भइसकेको थियो। तर हेल्प नेपालको कार्यक्षेत्र भने विस्तार हुँदै गएको थियो। हामी कयौं ईपुस्तकालय, ससाना स्कुल भवन, स्वास्थ्य चौकी र एउटा ठूलो बाल आश्रय निर्माण गरिरहेका थियौं। त्यसको अर्थ, कार्यालय सञ्चालनका लागि ७५ लाख रूपैयाँबाट आउने ब्याज पर्याप्त हुँदैन भन्ने प्रष्ट हुँदैथियो। त्यसैले हामीले पछिलाई पनि विचार गरेर अर्को एक करोड रूपैयाँ उठाउने लक्ष्य लियौं। त्यसैअनुरूप मैले कान्तिपुर दैनिकमा कृपया पाँच रूपैयाँ दिनोस्न' शीर्षकको लेख लेखेर कोष सङ्कलनको प्रयास सुरु गरेँ। देशभरका सर्वसाधारणबाट सहयोग र सद्भाव प्राप्त भयो तर नेपालमा आधुनिक बैबिङ्ग सुविधाको अभावले गर्दा सानो रकम सङ्कलन प्राविधिकरूपमा सङ्भव नहुने देखियो। त्यो एउटा शिक्षा नै भयो। त्यसैले मैले विभिन्न व्यक्ति तथा व्यापारिक गृहहरूसँग ठूलो रकमको सहयोगका लागि सम्पर्क गरेँ तर अधिकांश स्थितिमा खाली हात फर्कनु पर्यो। त्यसैबीच मैले सिद्धार्थ राणाका बारेमा उनका एकजना प्रमुख कार्यकारी अधिकृत र मेरा निकटका मित्र शम्भु दाहालमार्फत थप सकारात्मक टिप्पणी सुनिरहेको थिएँ। त्यसैले अप्ठेरो मानीमानी रितो हातलाई मैले पुनः एकपल्ट उनीसामु फैलाउने विचार गरेँ। र, हेल्प नेपालले उनीजस्तै सहृदयी नेपालीको सहयोगबाट हासिल गरेका उपलब्धिको सारांशका साथ सके सम्पूर्ण एक करोड, नसके कमसेकम २५ लाख रूपैयाँ दिन अनुरोध गर्दै उनलाई एउटा ईमेल पठाएँ। सिद्धार्थले मलाई तुरुन्त जवाफ दिए र गत वर्ष सेप्टेम्बरमा हामीले सोल्टी होटेलको चौरमा खाना खाँदै भेट गर्यौं। उनका साथमा मेरा मित्र शम्भु दाहाल पनि थिए। हामीले झन्डै अढाइ घन्टा मूलतः कल्याणकारी विषयहरूमै कुराकानी गर्यौं। उनले सम्पूर्ण एक करोड दिने प्रतिबद्धता जनाए, जुन गत साता प्राप्त भएको छ।

म धेरैजना नेपालीलाई चिन्छु जसले आफ्नो या आफ्नो परिवारको नाम जोडिएको कल्याणकारी कामका लागि सिद्धार्थलेभन्दा बढी चन्दा दिएका छन्। त्यसो गर्नुमा कुनै खराबी छैन। तर मैले व्यक्तिगतरूपमा पूर्णतः असम्बन्धित कल्याणकारी कार्य या सञ्चाललाई त्यति ठूलो रकम दान दिने कुनै नेपाली चिनेको छैन। त्यस्ता नेपालीलाई कसैले प्रकाशमा ल्याइदिए अरूहरूलाई पनि राम्रो काम गर्न प्रेरणा मिल्नेथियो। सिद्धार्थले उनको व्यावसायिक सञ्चालहरूको कल्याणकारी शाखा तारा फाउन्डेसन पनि भन्ना गर्नु उपयुक्त हुने बताए। 'एउटै काम दुईवटा सञ्चालले गर्नु जरूरी छैन। सञ्चाल राज्य अमेरिकामा वारेन बफेटले आफ्ना कल्याणकारी कार्यका लागि बिल गेट्सको फाउन्डेसनलाई सबै जिम्मेवारी दिन सक्छन् भने नेपालमा त्यसै गर्न किन नसकिने? हेल्प नेपाल नेटवर्क एउटा पारदर्शी र इमान्दार कल्याणकारी सञ्चाल हो भन्नेमा म विश्वस्त छु। आफैँ गर्नुभन्दा हेल्प नेपाललाई नै सहयोग गर्नु बढी उपयुक्त हुन्छ।'

यस विन्दुमा पुग्दा हाम्रो वार्ताले एउटा अनपेक्षित मोड लियो। सिद्धार्थले आफ्नो सहयोगलाई अज्ञात दाताको नाममा दर्ज गर्न अनुरोध गरे। उनको चाहनालाई म बेवास्ता गर्न सक्दैनथेँ तर उनले गर्न लागेको सहयोग नेपालको परिप्रेक्षमा एउटा अभूतपूर्व उदाहरण थियो र त्यसको उपयुक्त प्रचार गरिनुपर्छ भन्ने मेरो सोचाइ थियो। नेपाललाई अरूले पनि सिक्न र पछ्याउन सक्ने उदाहरणीय र आदर्श व्यक्तिहरूको सङ्घ खान्छो छ र सिद्धार्थ त्यस्तै एउटा व्यक्तिका रूपमा अगाडि आएका थिए। तर उनले पूर्ण विश्वासका साथ जोडदाररूपमा भने, 'कल्याणकारी कामको प्रचार गर्नु नीचता हो।'

उनको विश्वासलाई तोड्ने प्रयासमा मैले भने, यस प्रकारको सकारात्मक समाचारको प्रवर्धन गर्दा समाजमा ब्याप्त नकारात्मकतालाई निरुत्साहित गर्न मद्दत पुग्छ। यस्तो समाचारको उद्देश्य, तपाईंलाई बढाइचढाइ गर्न होइन, अरूलाई प्रेरित गर्ने हो।' लामो तर्कवितर्कपछि बढो असहजताका साथ र अनिच्छापूर्वक उनले मलाई आफ्नो सहयोगलाई सार्वजनिक गर्ने अनुमति दिए। सामान्य स्थितिमा भइदिएको भए त्यति ठूलो रकम चन्दा दिँदा सञ्चार माध्यमहरूको उपस्थितिमा चेक हस्तान्तरण समारोहको आयोजना गरिएको हुन्थ्यो तर त्यस्तो केही हुनेवाला थिएन। त्यसपछि म कुनै बेला झन्डै भेट्नै नचाहेको व्यक्तिप्रति अनौठो र अमौट श्रद्धाभाव बोकेर छुट्टिएँ।

विपन्न नेपालीहरूले सिद्धार्थ राणालाई चिन्दैनन्। न सिद्धार्थ उनीहरूलाई चिन्छन्। तर के चाहिँ अनुमान गर्न सकिन्छ भने दिनरातको गरिबीबाट उम्कन खोजिरहेका ती साह्रै नेपालीले सिद्धार्थलाई निश्चय पनि आशीर्वाद दिनेछन्। तथ्याङ्कअनुसार सञ्चारको ८५ प्रतिशत सम्पत्ति ११ प्रतिशत धनीहरूको हातमा केन्द्रित छ। कल्पना गरौं सबै धनी मानिसहरू सिद्धार्थ जतिकै उदार भइदिने हो भने, यो समाज र सञ्चार कति सुन्दर हुन्थ्यो होला! आशा छ, आउने दिनहरूमा आफ्नो सकारात्मक सोच र कर्मबाट सिद्धार्थ राणाले अरु धेरै धनाढ्यहरूलाई लोक कल्याणकारी कार्यमा प्रेरित गरिरहने छन्। उनलाई धेरै, धेरै शुभकामना!

तपाईं पनि हेल्प नेपाल नेटवर्कलाई सहयोग गर्न चाहनुहुन्छ भने लेखकलाई rabindra.helpnepal@gmail.com मा सम्पर्क गर्न सक्नुहुन्छ।